

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/109/2022
Identifikačné číslo spisu:	7507204703
Dátum vydania rozhodnutia:	28.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7507204703.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ S. X., narodenej XX. Z. XXXX, H., E. XXXX/XX, 2/ Š. H., narodeného XX. N. XXXX, I. XX, oboch zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Remetom, Prešov, Masarykova 2, proti žalovanej obchodnej spoločnosti SPP - distribúcia, a. s., Bratislava, Mlynské nivy 44/b, IČO: 35 910 739, o odstránenie stavby, vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 11C/47/2007, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 18. januára 2022 sp. zn. 6Co/100/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 18. januára 2022 sp. zn. 6Co/100/2021 a rozsudok Okresného súdu Košice - okolie z 2. júna 2021 č. k. 11C/47/2007-494 z r u š u j e a v e c v r a c i a Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 2. júna 2021 č. k. 11C/47/2007-494 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali nárokov vyplývajúcich z ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), keď žiadali prikázať pozemok v ich spoluvlastníctve do výlučného vlastníctva žalovanej za náhradu vo výške po 63 856,50 eur pre každého zo žalobcov a zaviazať žalovanú titulom bezdôvodného obohatenia zaplatiť obom žalobcom každému z nich po 1 926,50 eur ročne od 1. mája 2005 do 31. decembra 2014 do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Súd prvej inštancie poukázal na ustanovenia § 119 ods. 2 a § 135c ods. 1 až 3 OZ a konštatoval, že pre aplikáciu § 135c OZ sa vyžaduje, aby išlo o stavbu, ktorá je neoprávnene zriadená a ktorá je na cudzom pozemku. Pritom uviedol, že pod stavbou je nutné rozumieť len stavbu, ktorá je spôsobilým predmetom občianskoprávných vzťahov v zmysle § 119 OZ. Dodal, že nároky vyplývajúce z § 135c OZ sa nevzťahujú na tie stavby, ktoré nie sú nehnuteľnými vecami a charakter stavby im vyplýva iba z ustanovení stavebného zákona. S poukazom na to, že stavba je nehnuteľnosťou iba vtedy, ak je spojená so zemou pevným základom (§ 119 ods. 2 OZ), a s poukazom na závery odborného vyjadrenia, z ktorého vyplýva, že pri stavbe plynovodu absentuje pevný základ spojený so zemou, súd prvej inštancie uzavrel, že v posudzovanom prípade stavba plynovodu nie je vecou nehnuteľnou, t. j. nehnuteľnosťou v zmysle občianskoprávných predpisov, z ktorého dôvodu neprichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 135c OZ. Poznamenal, že pri odstránení stavby ako veci

hnuteľnej sa možno domáhať vypratania nehnuteľnosti podľa § 126 OZ. Vo vzťahu k otázke, či žalovaná užíva nehnuteľnosť vlastnícky patriacu žalobcom neoprávnene, súd prvej inštancie uviedol, že oprávnenie plynárenských podnikov zriaďovať a prevádzkať na cudzích nehnuteľnostiach plynárenské zariadenia, ako aj ochranné pásma plynárenských zariadení a tomu zodpovedajúce obmedzenia vlastníckeho práva sú tzv. zákonnými vecnými bremenami. Aplikujúc predpisy účinné v čase zriadenia vysokotlakovej plynovej prípojky (ďalej aj „VTL prípojky“), ktorá bola uvedená do prevádzky dňa 9. apríla 1976, dospel k záveru, že oprávnenia, ktorým zodpovedajú zákonné vecné bremená, vznikajú zo zákona povolením na stavbu zariadenia a tiež nadobudnutím správy. Na základe obsahu zápisnice z preberacieho konania zo dňa 9. apríla 1976 na stavbe vysokotlaková prípojka pre BS 6 sušička Kráľovce potom konštatoval, že v posudzovanom prípade bola VTL prípojka zriadená iným než plynárenským podnikom, a preto s poukazom na § 13 ods. 1 vyhlášky č. 175/1975 Zb. dňom jej uvedenia do prevádzky prešla do správy plynárenského podniku, ktorým bol právny predchodca žalovanej Východoslovenské plynárenské závody, n. p. závod Košice. Týmto dňom právnomu predchodcovi žalovanej zároveň vznikli oprávnenia zodpovedajúce vecnému bremenu zo zákona k predmetnej VTL prípojke, pričom tieto oprávnenia zostali prostredníctvom prechodných ustanovení zákona č. 70/1998 Z.z. o energetike (§ 42), zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike (§ 69) a zákona č. 251/2012 Z. z. (§ 96) žalovanej zachované. Súd prvej inštancie konštatoval, že na uvedené závery nemá vplyv ani to, či na zriadenie stavby VTL prípojky bolo potrebné stavebné povolenie, nakoľko s poukazom na § 22 ods. 1 písm. a) Plynárenského zákona v spojení s § 22 ods. 3 Elektrizáčného zákona zákon chráni stavebníka, ale aj toho, kto prevzal predmetné zariadenie do svojej správy, a to aj v prípade, ak by bolo vydané stavebné povolenie (prípadne rozhodnutie o umiestnení stavby) zrušené, prípadne stavba vykonaná bez takéhoto povolenia. Napokon uzavrel, že pri konštatovaní existencie a trvania zákonného vecného bremena a neexistencii protiprávneho stavu obmedzenia vlastníckeho práva žalobcov VTL prípojkou vo vlastníctve žalovanej, nebolo možné poskytnúť žalobcom ochranu ich vlastníckeho práva. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1/ a 2/ v poradí druhým rozsudkom z 18. januára 2022 sp. zn. 6Co/100/2021 rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil a žalovanej priznal proti žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, v zmysle ktorého vzhľadom na skutočnosť, že VTL prípojka nie je stavbou spojenou so zemou pevným základom, t. j. nie je vecou nehnuteľnou v zmysle § 119 ods. 2 OZ, neprichádzalo do úvahy vyporiadanie vzťahov medzi stranami sporu podľa ustanovenia § 135c OZ a zároveň ani poskytnutie inej ochrany žalobcom (podľa § 126 OZ) z dôvodu, že žalovaná užíva nehnuteľnosti v ich podielovom spoluvlastníctve titulom zákonného vecného bremena, ktoré vzniklo jej právnomu predchodcovi prechodom VTL prípojky do správy dňom 9. apríla 1976, kedy bola VTL prípojka uvedená do trvalej prevádzky a v súčasnosti právo patrí žalovanej ako súčasnému vlastníkovi predmetnej VTL prípojky. Zároveň poukázal na to, že mu nie sú známe žiadne rozhodnutia, v ktorých by všeobecné súdy vyporiadali vzťah medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby, ktorá nie je nehnuteľnosťou, podľa ustanovenia § 135c OZ a ani rozhodnutia, v zmysle ktorých by došlo k usporiadaniu pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby v zmysle § 135c OZ tak, že by pozemok bol prikázaný do vlastníctva vlastníka stavby proti jeho vôli. Zdôraznil, že z povahy vecí sa ustanovenie § 135c OZ vzťahuje len na stavby, ktoré sú podľa § 119 ods. 2 OZ nehnuteľnosťami a použitie ustanovenia § 135c OZ neprichádza do úvahy ani analogicky na iné prípady, než tie, ktoré predpokladá hypotéza predmetného zákonného ustanovenia. Odvolací súd ďalej považoval za nedôvodnú námietku odklonu súdu od rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, keďže rozhodnutia českého súdu, na ktoré poukazovali žalobcovia vo svojich podaniach, a ani rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžr/49/2013 nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax. K námietke žalobcov, že odvolací súd uznesením sp. zn. 6Co/31/2020 zo dňa 27. októbra 2020 porušil ustanovenie § 390 CSP, keď v merite vecí rozhodoval už druhýkrát a sám mal preto rozhodnúť, uviedol, že aj keď v prejednávanej veci už bolo odvolacím súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 6Co/176/2011 zrušené rozhodnutie súdu prvej inštancie, išlo o uznesenie č. k. 11C/47/2007-122 zo dňa 21. februára 2011 o zastavení konania z dôvodu nedostatku právomoci súdu, a teda odvolací súd uznesením sp. zn. 6Co/176/2011 zrušoval

rozhodnutie procesnej povahy. Z uvedeného dôvodu postup pre aplikáciu § 390 CSP odvolacím súdom nebol daný. Vo vzťahu k ďalšej námietke odvolací súd uviedol, že odborné vyjadrenie vypracované Stavebnou fakultou STU v Bratislave vo vzťahu k vysokotlakovej prípojke, ktorá sa nachádza na pozemku v spoluvlastníctve žalobcov, nebolo odborným vyjadrením všeobecného charakteru, ale týka sa konkrétnej vysokotlakovej prípojky a z tohto odborného vyjadrenia jednoznačne vyplynul záver, že vysokotlaková prípojka je síce stavbou, avšak nie stavbou spojenou so zemou pevným základom, nakoľko pevný základ pri tejto stavbe absentuje. Doplnil, že závery odborného vyjadrenia vo vzťahu k tejto konkrétnej vysokotlakovej prípojke nemôžu byť vyvrátené závermi rozhodnutia súdu, týkajúceho sa iného plynovodu. Odvolací súd ďalej podotkol, že skutočnosť, či ide o stavbu spojenú so zemou pevným základom, je treba vždy posúdiť podľa okolností konkrétneho prípadu, pričom posúdenie existencie pevného základu konkrétnej stavby je otázkou odbornou, pre posúdenie ktorej súd spravidla nemá dostatok odborných znalostí, a preto je potrebné v rámci dokazovania uskutočniť dôkaz znaleckým posudkom alebo odborným vyjadrením. V tejto súvislosti konštatoval, že v prejednávanej veci súd pri posúdení charakteru VTL prípojky, či ide o stavbu hnutelnú alebo nehnuteľnú, vychádzal z odborného vyjadrenia Stavebnej fakulty STU v Bratislave a vzhľadom na závery tohto odborného posúdenia, že VTL prípojka nie je stavbou spojenou so zemou pevným základom, vylúčil možnosť aplikácie ustanovenia § 135c OZ. K ďalšej námietke žalobcov odvolací súd uviedol, že aj v prípade nepreukázania zákonného vecného bremena v prospech žalovanej by súd nemohol rozhodnúť o vypratání nehnuteľnosti podľa § 126 OZ, keďže vypratanie pozemku v prejednávanej veci je možné len zmenou trasy VTL prípojky, o čom však rozhodovať nepatrí do právomoci súdu. K námietke žalobcov o nepreukázaní tej skutočnosti, že VTL prípojka, idúca cez ich pozemok, je súčasťou VTL prípojky, ktorá bola zriadená pre sušičku JRD Rozvoj Kráľovce, uviedol, že táto skutočnosť v konaní nebola spochybňovaná, z ktorého dôvodu nebolo ani vykonávané ohľadom nej dokazovanie. Preto bolo nenáležité vytykať súdu prvej inštancie, že sa s touto argumentáciou žalobcov nevysporiadal. Odvolací súd ďalej s poukazom na dotknuté ustanovenia Plynárenského a Elektrizáčného zákona dospel k záveru, že porušenie stavebných predpisov v súvislosti so zriadením VTL prípojky nemá vplyv na vznik zákonného vecného bremena, ktoré vzniká dňom uvedenia prípojky do trvalej prevádzky (užívania). Takýto záver je podľa jeho názoru dôvodný s ohľadom na charakter tohto vecného bremena, ktoré predstavuje určitý druh verejnoprávneho obmedzenia vlastníka nehnuteľnosti a toto obmedzenie je výrazom prevahy verejného záujmu nad záujmom jednotlivca bez tohto, aby toto zasahovanie bolo podmienené súhlasom dotknutého vlastníka. Odvolací súd uzavrel, že v prejednávanej veci z vykonaného dokazovania, predovšetkým zo zápisnice z preberacieho protokolu zo dňa 9. apríla 1976, vyplynulo, že VTL prípojku zriadilo ako investor JRD Rozvoj so sídlom v Kráľovciach na vlastné náklady prostredníctvom Východoslovenských plynárenských závodov, národný podnik, závod Košice, ktorý bol dodávateľom tejto stavby tak, ako aj v iných prípadoch zriaďovania prípojok iným subjektom než plynárenským podnikom. V zmysle § 13 ods. 1 druhej vety vyhlášky č. 175/1975 Zb. dňom 9. apríla 1976 (deň uvedenia VTL prípojky do trvalej prevádzky) VTL prípojka prešla do vlastníctva štátu a správy Východoslovenských plynárenských závodov, národný podnik, ktorý bol právnym predchodcom žalovanej a týmto dňom vzniklo právnemu predchodcovi žalovanej vecné bremeno zo zákona (§ 22 ods. 3 posledná veta Elektrizáčného zákona), a to bez ohľadu na nedodržanie stavebných predpisov, keďže zákon spájal zrušenie vecného bremena len so zrušením vedenia. Právo vyplývajúce zo zákonného vecného bremena zároveň zostalo nedotknuté aj v zmysle prechodných ustanovení zákona č. 70/1998 Z. z. (§ 42) a zákona č. 656/2004 Z. z. (§ 69) o energetike a v súčasnosti toto právo patrí žalovanej ako súčasnému vlastníkovi predmetnej VTL prípojky. V súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania odvolací súd konštatoval, že aj keď obaja žalobcovia sú zdravotne ťažko postihnutými osobami, vzhľadom na celkové zistené majetkové pomery nie sú osobami v hmotnej núdzi, u ktorých by uloženie povinnosti nahradiť trovy konania malo za následok ohrozenie uspokojovania ich základných životných potrieb. Z hľadiska zistených sociálnych pomerov tak podľa neho nešlo o tak výnimočný prípad, že by prichádzala do úvahy aplikácia ustanovenia § 257 CSP. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktoré odôvodnili poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Dovolatelia namietali, že odvolací súd uznesením sp. zn. 6Co/31/2020 zo dňa 27. októbra 2020

nesprávne opätovne zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, pričom s ohľadom na § 390 CSP mal rozhodnúť sám. Uvedený nesprávny procesný postup odvolacieho súdu považovali za závažné porušenie ich práv. Ďalej súdom vytkli, že rozhodli v merite veci bez toho, aby bola skutková okolnosť, či VTL prípojka na pozemku žalobcov je súčasťou VTL prípojky, ktorá bola zriadená pre sušičku JRD Rozvoj Kráľovce, akokoľvek skúmaná a preukazovaná. V tejto súvislosti uviedli, že túto okolnosť namietali už v konaní pred súdom prvej inštancie, pričom žalovaná ju ničím nepreukázala. Vzhľadom na to konštatovali, že všetky ostatné vyslovené skutkové závery a na nich postavené právne závery sú neudržateľné a neobstoja, na základe čoho vykazuje napadnuté rozhodnutie znaky arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti.

3.2. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolatelia nastolili 3 právne otázky: (i) Je vysokotlakový plynovod hnutelnou vecou alebo nehnuteľnosťou v zmysle definície § 119 ods. 2 OZ? (ii) Je možné vykonať vyporiadanie neoprávnenej stavby vysokotlakového plynovodu podľa ustanovenia § 135c OZ bez ohľadu na to, či ide o hnutelnú vec alebo nehnuteľnosť? (iii) Môže plynárenský podnik nadobudnúť zákonné vecné bremeno prevzatím správy (plynového) vedenia aj bez toho, aby bolo vydané právoplatné rozhodnutie o povolení stavby tohto vedenia? (aj bez preukázania jeho uvedenia do trvalej prevádzky) ? Záver odvolacieho súdu, že VTL plynovod je hnutelnou vecou s odkazom na odborné vyjadrenie Stavebnej fakulty STU v Bratislave a preto neprichádzala do úvahy aplikácia ustanovenia § 135c OZ, ale len § 126 ods. 1 OZ, považovali za nesprávne právne posúdenie. Ďalej poukázali na to, že ustanovenie § 135c OZ má charakter blanketovej normy, pričom je nutné vychádzať z legálnej definície pojmu „stavba“ zakotvenej v § 43 Stavebného poriadku, podľa ktorého sa za stavbu považujú aj stavebné konštrukcie umiestnené pod zemou. Týmto bola podľa ich názoru daná opodstatnenosť aplikácie ustanovenia § 135c OZ, bez ohľadu na to, či plynovod spĺňa pojem stavby ako nehnuteľnosti spojenej so zemou pevným základom podľa § 119 ods. 2 OZ. Dovolatelia ďalej konštatovali, že odvolací súd nesprávne posúdil a vyhodnotil aj vznik a existenciu zákonného vecného bremena v prospech žalovanej podľa § 13 ods. 1 vyhlášky č. 175/1975 Zb. v spojení s § 22 od. 3 zákona č. 79/1957 Zb. Uviedli, že neobstoja právny záver odvolacieho súdu, že zákonné vecné bremeno vzniká už zriadením plynovej prípojky, bez ohľadu na to, či došlo k porušeniu stavebno-právnych predpisov, a to konkrétne dňom uvedenia prípojky do trvalej prevádzky (užívania). Zdôraznili, že vznik vecného bremena aj v roku 1976 viazali plynový aj elektrizačný zákon výlučne na existenciu rozhodnutia o prípustnosti stavby. V tejto súvislosti poznamenali, že žiadne zo žalovanou predložených rozhodnutí sa nevzťahovalo na plynovú prípojku, ktorej stavba a následne užívanie spolu so sušičkou by sa povoľovalo. Zároveň v konaní nebol preukázaný okamih uvedenia VTL plynovodu na pozemku žalobcov do prevádzky, z ktorého dôvodu nemohli nastať ani právne účinky vzniku zákonného vecného bremena právnym predchodcom žalovanej nadobudnutím správy vedenia. Na základe uvedeného navrhli, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok tak, že žalobe vyhovie, alternatívne ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že v konaní produkovala listinné dôkazy znázorňujúce trasu VTL prípojky, ako aj listinné dôkazy, na základe ktorých bola plynová prípojka ako súčasť stavby sušičky vybudovaná a uvedená do prevádzky. Poznamenala, že v obci Kráľovce nemá vybudovanú inú VTL prípojku D150, ako tú, ktorá bola vybudovaná v minulosti ako súčasť stavby sušičky. Ďalej konštatovala, že odvolací súd vec správne právne posúdil. Súdy správne posúdili charakter stavby plynovodnej prípojky tak, že ide o vec hnutelnú. Rovnako správne posúdili otázku oprávnenosti stavby plynovej prípojky na pozemku žalobcov. Žalovaná poukázala na ustanovenie § 22 ods. 3 Elektrizačného zákona, podľa ktorého oprávnenie k cudzím nehnuteľnostiam spočívajúce v práve umiestniť plynovodnú prípojku mohla nadobudnúť aj iná organizácia štátneho socialistického sektora (v danom prípade JRD Rozvoj ako investor a stavebník stavby sušiarne), pričom právny predchodca žalovanej toto oprávnenie získal nadobudnutím správy vedenia, ktorá v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 Plynárenského zákona prešla na plynárenský podnik uvedením prípojky do trvalej prevádzky (užívania). V tejto súvislosti uviedla, že povolenie užívania stavby, ktorej súčasťou bola aj bývalým JRD Rozvoj budovaná plynovodná prípojka, bolo vydané 2. augusta 1977 pod č. Výst. 4110/77-Čor. Vzhľadom na to navrhla podané dovolanie zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietali nedostatky v zaobstaraní si skutkových podkladov a zistení skutkového stavu veci, nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia a nerešpektovanie ustanovenia § 390 CSP v procesnom postupe odvolacieho súdu.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie

súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. Právo na spravodlivý proces je naplnené aj tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04). K porušeniu tohto práva tak môže dôjsť aj tým, že zistenie skutkového stavu je prima facie natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť - ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a z nich urobenými skutkovými zisteniami (porov. I. ÚS 6/2018), alebo tým, že prijaté právne závery sú v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami resp. že z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývajú (porov. I. ÚS 243/07).

16. Z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) tiež vyplýva, že preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti hodnotenia dôkazov je súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. V tomto kontexte je preto hodnotenie dôkazov preskúmateľné. V opačnom prípade by skutkové závery ostali nedotknuteľné tak, ako ich uzavrel krajský súd. Podľa ústavného súdu zásada viazanosti zisteným skutkovým stavom neznamena, že najvyšší súd je viazaný takou interpretáciou dôkazu, ktorá v sebe obsahuje ničím nepodloženú účelovo vytvorenú domnienku, ktorej jediným cieľom je vylúčiť danosť nároku. Rovnako túto zásadu nemožno interpretovať ako nemožnosť najvyššieho súdu reagovať na zjavný, ničím neodôvodnený, a preto arbitrárny skutkový omyl. Preto najvyšší súd má právo skúmať, či hodnotenie dôkazov nie je natoľko mimo prípustného a logického rámca hodnotenia dôkazov a teda, či nedošlo týmto procesným postupom súdu k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru (pozri III. ÚS 104/2022).

17. V takýchto prípadoch podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval ústavno-procesné zásady (ako napr. zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa ustanovenia §

420 písm. f) CSP. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu vecí má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto chybné rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení vecí (porov. I. ÚS 6/2018, 4Cdo/88/2019).

18. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07).

19. Dovolací súd preto upozorňuje, že zásadám spravodlivého procesu zodpovedá požiadavka, aby súdom urobené skutkové zistenia a z toho vyvodzujúce skutkové závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. Skutkové závery, na ktorých je založené súdne rozhodnutie musia mať dostatočnú logickú oporu vo vykonaných dôkazoch. V danej veci však absentovalo riadne zdôvodnenie záveru, že VTL prípojka na pozemku žalobcov je súčasťou VTL prípojky, ktorá bola zriadená pre sušičku JRD Rozvoj Kráľovce.

19.1. Z rozhodnutí súdov nižších inštancií nemožno vyvodíť, na základe čoho (zhodné tvrdenie strán, nepopreté skutkové tvrdenie, vykonaný dôkaz, všeobecne známa skutočnosť, atď.) považovali za preukázané zistenie, že VTL prípojka uložená na pozemku žalobcov je súčasťou predmetnej sušičky.

19.2. Súd sa s touto zásadnou skutočnosťou nevysporiadali, ale vychádzajúc z ďalšieho obsahu ich odôvodnenia je nepochybné, že z tejto kľúčovej skutkovej tézy (VTL prípojka na pozemku žalobcov je súčasťou VTL prípojky, ktorá bola zriadená pre sušičku JRD Rozvoj Kráľovce) pri svojich ďalších skutkových a naň nadväzujúcich právnych záveroch, napriek tomu implicitne vychádzali.

19.3. Dovolací súd upriamuje pozornosť na to, že súd prvej inštancie sa v rámci zhrnutia skutkového stavu vecí obmedzil len na stručnú rekapituláciu výsledkov vyhodnotenia dokazovania obsiahnutých v jeho pôvodnom rozsudku č. k. 11C/47/2007-382 v spojení s doplniacim rozsudkom č. k. 11C/47/2007-419, ktorý bol ale neskôr uznesením odvolacieho súdu z 27. októbra 2020 sp. zn. 6Co/31/2020 zrušený. Hodno zdôrazniť a osobitne súdu prvej inštancie pripomenúť, že prvoinštančný súd nesmie odôvodnenie svojho nového rozsudku koncipovať tak, že iba dopĺňa pôvodné odôvodnenie zrušeného rozsudku, keďže zrušený rozsudok v čase opätovného rozhodovania už právne neexistuje (sp. zn. II. ÚS 754/2016).

19.4. Pokiaľ teda súd prvej inštancie k zdôvodneniu svojich skutkových zistení reštriktívne uviedol, že „Vychádzal pritom z vykonaného dokazovania, na základe ktorého vzal za preukázané, že žalobcovia sú spoluvlastníkmi predmetného pozemku každý v rozsahu 1/2 k celku, na ktorom je uložená vysokotlaková plynová prípojka BS-6 (ďalej len „VTL prípojka“), vybudovaná v období od 19.4.1974 do 9.4.1976“ a z kontextu ďalšieho odôvodnenia pritom vyplýva, že mal na mysli plynovú prípojku ako súčasť sušičky, nemožno bez ďalšieho tento skutkový záver o identifikácii uloženej plynovej prípojky na pozemku žalobcov považovať za riadne zdôvodnený. Takýto nenáležitý postup odobril aj odvolací súd, ktorý sa stotožnil so skutkovými aj právnymi závermi prvoinštančného súdu a v ods. 25. konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre náležité zistenie skutkového stavu, tieto dôkazy vyhodnotil podľa § 191 a § 192 CSP, z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktorých aj založil svoje rozhodnutie, zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver. Na základe čoho dospel k stotožneniu VTL prípojky na pozemku žalobcov s VTL prípojkou sušičky v Kráľovciach, však nie je možné vyvodíť ani z jeho odôvodnenia.

19.5. Dovolací súd pre úplnosť uvádza, že pokiaľ súdy v tejto rozhodujúcej skutkovej otázke vychádzali (iba) z tvrdení žalovanej, tak je potrebné poukázať na vyjadrenia žalobcov na str. 3 zápisnice o pojednávaní konanom 13. marca 2015 (č. l. 251 spisu), na str. 4 zápisnice o pojednávaní konanom dňa 26. septembra 2017 (č. l. 381b rub spisu), či na obsah ich odvolania proti prvoinštančnému rozsudku (č. l. 504 rub spisu), kde v súhrne spochybnili skutočnosť, že VTL plynovod, ktorý ide cez pozemok žalobcov, je plynovým zariadením alebo prípojkou, ktorá išla ku sušičke, ktorú zriadilo JRD Kráľovce. Uvedenú námietku žalobcov je podľa názoru dovolacieho súdu možné kvalifikovať ako účinné popretie

skutkového tvrdenia protistrany (žalovanej). Z ustanovenia § 181 ods. 2 CSP pritom vyplýva, že súd má na základe tvrdenia strán určiť, ktoré skutkové tvrdenie strany považuje za sporné alebo naopak, ktoré vníma ako nesporné. Identifikácia uvedeného sa vykoná aj v závislosti na tom, či bolo tvrdenie jednej strany účinne popreté protistranou. Výslovné popretie skutkových tvrdení protistrany môže mať podobu iba vyhlásenia, že konkrétne skutkové tvrdenie protistrany nie je pravdivé. V kontexte prejednávaneho prípadu má označené popretie skutkového tvrdenia žalovanej mimoriadny význam, keďže od momentu popretia bolo potrebné považovať popreté tvrdenie žalovanej za sporné a bolo nevyhnutné o ňom vykonať ďalšie dokazovanie. Z rozhodnutí súdov nižších inštancií však nič nenasvedčuje vykonaniu dodatočného dokazovania za účelom preukázania tejto spornej skutočnosti.

20. V dôsledku vyššie uvedeného možno konštatovať, že skutkový záver spočívajúci v identifikácii uloženej plynovej prípojky na pozemku žalobcov je zjavne neodôvodnený a v konečnom dôsledku aj arbitrárny, čím bolo porušené právo žalobcov 1/ a 2/ na spravodlivý proces a zároveň naplnený dovolací dôvod podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP.

21. Na dôvažok dovolací súd tiež podotýka, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia k námietke žalobcov o nepreukázaní spomínanej spornej skutočnosti vyznieva protichodne a nelogicky. Odvolací súd v ods. 52. okrem iného konštatoval, že „Táto skutočnosť v konaní nebola spochybňovaná, z ktorého dôvodu nebolo vykonávané dokazovanie ohľadne skutočnosti ...“, a to napriek tomu, že spochybnenie predmetnej skutočnosti bolo práve obsahom posudzovanej námietky. Odvolací súd teda neposkytol dovolateľom náležitú a zrozumiteľnú odpoveď na ich podstatné tvrdenie uvedené v odvolaní. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť pritom aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces, pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov; tak ako tomu bolo v prejednávanom prípade.

22. Ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (2Cdo/5/2018, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/69/2021, 8Cdo/70/2017). Dovolací súd preto ani v tomto prípade neposudzoval dovolanie z hľadiska opodstatnenosti argumentácie v spojitosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.